ISSN 1301 7667

MERSİN ÜNİVERSİTESİ KILIKIA ARKEOLOJİSİNİ ARAŞTIRMA MERKEZİ
YAYINLARI
MERSIN UNIVERSITY PUBLICATIONS OF THE RESEARCH CENTER OF
CILICIAN ARCHAEOLOGY

OLBA
XXX

(Ayrıbasım / Offprint)

MERSİN
2022

KAAM YAYINLARI
OLBA
XXX

© 2022 Mersin Üniversitesi/Türkiye

ISSN 1301 7667

Yayıncı Sertifika No: 51520

OLBA dergisi;
ARTS & HUMANITIES CITATION INDEX, EBSCO, PROQUEST
ve
TÜBİTAK-ULAKBİM Sosyal Bilimler Veri Tabanlarında taranmaktadır.

Alman Arkeoloji Enstitüsü'nün (DAI) Kısaltmalar Dizini'nde 'OLBA' şeklinde yer almaktadır.

OLBA dergisi hakemlidir. Makalelerdeki görüş, düşünce ve bilimsel değerlendirmelerin yasal sorumluluğu yazarlara aittir.
The articles are evaluated by referees. The legal responsibility of the ideas,
opinions and scientific evaluations are carried by the author.

OLBA dergisi, Mayıs ayında olmak üzere, yılda bir kez basılmaktadır.
Published each year in May.

KAAM'ın izni olmadan OLBA'nın hiçbir bölümü kopya edilemez.
Alıntı yapılması durumunda dipnot ile referans gösterilmelidir.
It is not allowed to copy any section of OLBA without the permit of the Mersin University
(Research Center for Cilician Archaeology / Journal OLBA)

OLBA dergisinde makalesi yayımlanan her yazar, makalesinin baskı olarak ve elektronik ortamda yayımlanmasını
kabul etmiş ve telif haklarını OLBA dergisine devretmiş sayılır.
Each author whose article is published in OLBA shall be considered to have accepted the article to be published
in print version and electronically and thus have transferred the copyrights to the Mersin University
(Research Center for Cilician Archaeology / Journal OLBA)

OLBA'ya gönderilen makaleler aşağıdaki web adresinde ve bu cildin giriş sayfalarında
belirtilen formatlara uygun olduğu taktirde basılacaktır.

Articles should be written according the formats mentioned in the following web address.

Redaktion: Doç. Dr. Deniz Kaplan

OLBA'nın yeni sayılarında yayınlanması istenen makaleler için yazışma adresi:
Correspondance addresses for sending articles to following volumes of OLBA:

Prof. Dr. Serra Durugönül
Mersin Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi, Arkeoloji Bölümü
Çiftlikköy Kampüsü, 33342 Mersin - TURKEY

Diğer İletişim Adresleri
Other Correspondance Addresses

Tel: +90 324 361 00 01 • 14730 / 14734
Fax: +90 324 361 00 46
web mail: www.kaam.mersin.edu.tr
www.olba.mersin.edu.tr
e-mail: sdurugonul@gmail.com

Baskı / Printed by
Ulusoy Ofset Matbaacılık Reklamcılık İnş. San. ve Tic. Ltd. Şti.
Turhan Cemel Beriker Bulvarı No.210 Seyhan / ADANA
Tel: +90 322 432 22 32 Fax: +90 322 431 69 94 • Sertifika No: 51520

Grafik / Graphic
Digilife Dijital Basım Yay. Tan. ve Org. Hiz. San. ve Tic. Ltd. Şti.
Güvenevler Mah. 1937 Sk. No.33 Yenişehir / MERSİN
Tel: +90 324 231 14 16 • www.digilifemersin.com

MERSİN ÜNİVERSİTESİ KILIKIA ARKEOLOJİSİNİ ARAŞTIRMA MERKEZİ
(KAAM) YAYINLARI-XXX
MERSIN UNIVERSITY PUBLICATIONS OF THE RESEARCH CENTER OF
CILICIAN ARCHAEOLOGY (KAAM)-XXX

Editörler

Serra DURUGÖNÜL
Murat DURUKAN
Gunnar BRANDS
Deniz KAPLAN

OLBA Bilim Kurulu

Prof. Dr. Mehmet ÖZDOĞAN (İstanbul Üniversitesi)
Prof. Dr. Fikri KULAKOĞLU (Ankara Üniversitesi)
Prof. Dr. Serra DURUGÖNÜL (Mersin Üniversitesi)
Prof. Dr. Marion MEYER (Viyana Üniversitesi)
Prof. Dr. Susan ROTROFF (Washington Üniversitesi)
Prof. Dr. Kutalmış GÖRKAY (Ankara Üniversitesi)
Prof. Dr. İ. Hakan MERT (Uludağ Üniversitesi)
Prof. Dr. Eda AKYÜREK-ŞAHİN (Akdeniz Üniversitesi)
Prof. Dr. Yelda OLCAY-UÇKAN (Anadolu Üniversitesi)

MERSİN
2022

İçindekiler / Contents

Abdulkadir Özdemir – Abdulvahap Onur Bamyacı
Murat Höyük Early Bronze Age Metal Figurine
(Murat Höyük Erken Tunç Çağı Metal Heykelciği) 1

Fatma Şahin – Erkan Alkaç
Tepebağ Höyük'ten (Ovalık Kilikia) MÖ 7. ve 6. yüzyıl Batı Anadolu Seramikleri
(The 7th and 6th Century BCE Western Anatolian Pottery from Tepebağ Höyük -Cilicia Pedias-) 21

Bülent Kızılduman – Seren S. Öğmen
Taşlıca-Mersincik. A Multicultural Meeting Point
(Çok Kültürlü Yapının Buluşma Noktasında Taşlıca-Mersincik) 45

Elif Özer – Ahmet Türkan – Zerrin Erdinç
Aizanoi Kuzey Nekropolis'ten Bir Terrakotta Mask
(A Terracotta Mask From the North Necropolis of Aizanoi) 83

Asil Yaman
Amos Arkeolojik Yüzey Araştırmalarında Ele Geçen Seramikler
(The Pottery from the Archaeological Surveys at Amos) 113

Dragoş Măndescu
Rhodian Amphora Stamps at the Foot of the Carpathians. New Evidences from the Dacian Settlement at Cetăţeni
(Karpatların Eteklerinde Rhodos Amphora Mühürleri. Dacia Bölgesindeki Cetăţeni'den Yeni Buluntular) 129

Asena Kızılarslanoğlu
Elaiussa Sebaste Amphoraları Işığında Geç Antik Dönemde Karadeniz Bölgesi ve Kilikia İlişkileri
(The Relation of the Black Sea Region with Cilicia in Late Antique Period in the Light of the Elaiussa Sebaste Amphorae) 159

Zeliha Gider-Büyüközer
Knidos'tan Sıra Dışı Profil ve Bezeme Şemasına Sahip İki Taç Bloğu
(Two Crown Blocks with Extraordinary Profile and Ornamental Schemes from Knidos) 181

Aytekin Büyüközer – Ertekin M. Doksanaltı – İbrahim Karaoğlan
Knidos'un Doğu Nekropolisinden Bir Mezar: Saranda Tümülüsü ve Buluntuları
(A Tomb fron the Eastern Necropolis of Knidos: Tumulus of Saranda and its Findings) 217

Mevlüt Eliüşük – Mehmet Tekocak – Yaşar Ünlü
Korykos'tan Üç Kaya Mezarı ve Buluntuları Üzerine Bir Değerlendirme
(An Evaluation on Three Rock-Cut Tombs and their Findings from Korykos) 253

Betül Gürel
Phaselis Antik Kenti Ostothekleri
(Ostotheks of Phaselis) 289

İlkay Göçmen
The Oldest Stone Bridge of Anatolia: The Tarsus Bridge
(Anadolu'nun En Eski Taş Köprüsü: Tarsus Köprüsü) 307

Nihal Tünen-Önen – Aykan Akçay
Re-Evaluation of Three Milestones from Lycia with Digital Epigraphy Studies
(Lykia'dan Üç Miltaşının Dijital Epigrafi Çalışmalarıyla Yeniden Değerlendirilmesi) 327

Ertan Yıldız – Fatih Onur
Likya ve Karia Arasında Sınır Bölgesi Olarak Oktapolis
(Octapolis as the Border Region between Lycia and Caria) 347

Hüseyin Uzunoğlu
Akmonia'dan Bir Phratra Üyesine Ait Yeni Bir Mezar Yazıtı
(A Newly Discovered Funerary Inscription from Akmonia Recording a Member of a Phratry) 363

Güray Ünver
New Dedicatory Inscriptions from Knidos
(Knidos'tan Yeni Adak Yazıtları) 373

Emine Bilgiç-Kavak – Bilge Yılmaz-Kolancı
Attouda Kentinden Yeni Bir Agonistik Yazıt
(A New Agonistic Inscription from Attouda) 395

OLBA XXX, 2022, 347-362
ISSN 1301-7667

Makale Geliş | Received : 01.12.2021
Makale Kabul | Accepted : 18.12.2021

LYKIA VE KARIA ARASINDA SINIR BÖLGESİ OLARAK OKTAPOLIS

M. Ertan YILDIZ – Fatih ONUR *

ABSTRACT

Octapolis as the Border Region between Lycia and Caria

This paper contains some of the conclusions resulting from the field surveys conducted between 2018 and 2021 in Octapolis on the road network in Lycia based on the Monumentum Patarense (MP). Some new data and consecutive updates are presented. In the paper, the issues of the political status of Octapolis and the locations of Lyrnai, Hippucome, and the Sanctuary of Loandan Gods are discussed. It is accepted that the use of Octapolis in the MP refers to a region on the western border of Lycia, while sometime after the 2nd c. AD it became the name for a city consisting of a group of communities including those of Lyrnai and Hippucome, as the evidence from epigraphic and literary sources show. Some new unpublished inscriptions found in the field surveys enlighten the ancient geography and some historical periods of the region. The location of Lyrnai is now confirmed as Kayadibi through one of the new inscriptions found on the site. Another new inscription from Kayadibi is a name list and some specific names in the list, such as Agreophon, Agroitas, Agrotheos, Theronides, are found almost entirely only in Caunus and Octapolis, which indicates a demographic affiliation within these communities. The site of Çukurasar has been accepted as the *polis* centre of Hippucome, which seems to have disappeared already in a period when Octapolis became the name of a city. A new inscription from Çukurasar reads that the city supported Mithradates Eupator VI. It is now clear that Hippucome at Çukurasar was one of the remarkable cities, like Caunus, supporting Pontic forces between 89/8 and 85 BC on the border between Caria and Lycia during the first Mithradatic war. İnhisar, usually accepted

* Doç. Dr. M. Ertan YILDIZ, Akdeniz Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Eskiçağ Dilleri ve Kültürleri Bölümü, 07070 Kampus Antalya-TR. E-posta: ertanyildiz@akdeniz.edu.tr. Orcid No: 0000-0001-8003-8698

Prof. Dr. Fatih ONUR, Akdeniz Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Eskiçağ Dilleri ve Kültürleri Bölümü, 07070 Kampus Antalya-TR. E-posta: fatihonur@akdeniz.edu.tr. Orcid No: 0000-0002-8568-0222

Bu çalışma Akdeniz Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri Koordinasyon Birimi tarafından SBA-2019-4823 kodlu "Antik Dönemde Batı ve Kuzey Lykia'da Yerleşim Coğrafyası ve Yol Ağı" başlıklı proje çerçevesinde ve Koç Üniversitesi – Suna & İnan Kıraç Araştırma Merkezi tarafından KU AKMED 2018/P.1016 no'lu proje çerçevesinde desteklenmiştir. Bu çalışmada emeği geçen Prof. Dr. N. Eda Akyürek Şahin'e, Doç. Dr. Hüseyin Uzunoğlu'na, Dr. Fatma Avcu'ya ve Mertcan Öntürk'e kalpten teşekkür ederiz.

as Hippucome, was the place where the Sanctuary of the Loandan Gods was located, within the territory of Hippucome. Additionally, two new imperial honorary inscriptions from İnhisar are published in this paper. One is for Caracalla, erected sometime between 213-217 AD, and the other is for an emperor or an empress probably dating from a period within the 2nd-4th centuries AD.

Keywords: Lycia, Caria, Lyrnai, Hippucome, Greek Inscriptions, Ancient roads.

ÖZ

Bu makale 2018-2021 yılları arasında, Patara Yol Anıtı kapsamında Lykia'daki yol ağı üzerine Oktapolis'te yürütülen yüzey araştırmalarından elde edilen bazı sonuçları içermektedir. Burada yeni veriler ve bunlara uygun güncellemeler de sunulmuştur. Makalede Oktapolis'in politik statüsü hakkındaki sorunlar; Lyrnai, Hippoukome ve Loanda Tanrıları Kutsal Alanı'nın bulunduğu yerler tartışılmıştır. Patara Yol Anıtı'ndaki "Oktapolis" kullanımı Lykia'nın batısındaki bir sınır bölgesine işaret ederken, bu isim, epigrafik ve edebi kaynakların işaret ettiği üzere, İS 2. yy'da Lyrnai ve Hippoukome'nin de dahil olduğu bir grup yerleşim halklarının oluşturduğu bir kent ismine dönüşmüştür. Yüzey araştırmalarında bulunan henüz yayımlanmamış bazı yeni yazıtlar bölgenin antik coğrafyası ve bazı tarihi dönemlerini aydınlatmaktadır. Lyrnai'ın, Kayadibi'nde bulunan bir yazıt aracılığıyla burada olduğu doğrulanmıştır. Kayadibi'nde bulunan diğer bir yazıt bir isim listesini taşımaktadır. Listedeki Agreophon, Agroitas, Agrotheos, Theronides gibi bazı isimler neredeyse sadece Kaunos ve Oktapolis'te bulunduğundan bu coğrafyada yaşayan halklardaki demografik bir ortak tarihe işaret etmektedir. Çukurasar kalıntıları, Oktapolis kenti kurulduğunda artık mevcut olmadığı anlaşılan Hippoukome kentinin *polis* merkezi olarak kabul edilmiştir. Burada bulunan yeni bir yazıt kentin VI. Mithradates Eupator'u güçlü bir şekilde desteklediğini göstermektedir. Böylelikle Çukurasar'daki Hippoukome kentinin, Kaunos gibi İÖ 89/8-85 yıllarında Birinci Mithradates Savaşı esnasında Karia ve Lykia arasındaki sınırda Pontos kuvvetlerini destekleyen önemli kentlerden birisi olduğu anlaşılmıştır. Genellikle Hippoukome olarak kabul edilen İnhisar ise, Hippoukome egemenlik alanı çerisinde Loanda Tanrıları Kutsal Alanı'nın bulunduğu yerdi. Makalede ayrıca, İnhisar'dan iki İmparatorluk Dönemi onur yazıtı yayımlanmaktadır. Bunlardan bir tanesi İmparator Caracalla onuruna İS 213-217 arasında, diğeri ise muhtemelen İS 2.-4. yy'larda bir imparator ya da imparatoriçe onuruna dikilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Lykia, Karia, Lyrnai, Hippoukome, Eski Yunanca Yazıtlar, Antik Yollar.

Patara Yol Anıtı temelinde Lykia ve Pamphylia yol ağının incelenmesine yönelik yürütülen yüzey araştırmaları özellikle Lykia coğrafyasında pek çok yeni tespitin ve yeni yaklaşımların gelişmesini sağlamıştır. Bu çalışmaların sağladığı yeni bakış açıları çerçevesinde incelenen bu bölgeler Lykia'nın Eskiçağ coğrafyası açısından yeni veriler sağlamaya devam etmektedir. 2018-2021 yılları arasında yapılan yüzey araştırmalarımız yoğunluklu olarak Fethiye çevresi ve Oktapolis Bölgesi'ne odaklanmıştır. Fethiye çevresindeki araştırmalarımız sırasında elde edilen sonuçların bir kısmı ekip üyeleri tarafından yayımlanmıştır[1]. Bu makale Muğla İli Fethiye ve Dalaman sınırlarında kalan Oktapolis Bölgesi'ndeki çalışmaların sonuçlarının bir

1 Akyürek-Şahin v.d. 2017b, 205-212; Akyürek-Şahin v.d. 2017a, 398-401; Karabulut 2019; Onur – Tekoğlu 2020; Onur – Kılıç-Aslan 2021.

kısmını kapsamaktadır.

Araştırmalarımız kapsamında incelemede bulunulan Oktapolis bölgesi, bölgedeki kentler ve aralarındaki yollar (Y) Patara Yol Anıtı'nda şu şekilde verilmiştir (B Yüzü, sat. 21-24):

Y13 ἀπὸ Καλύνδων εἰς Λύρνας τῆς Ὀκτα[π]όλεως ⏜ στάδια ϙ[ς?]΄

Y14 ἀπὸ Λ[υρνῶν ε]ἰς Ἱππουκώμην ⏜ στ[άδια ⏜ ...΄]

Y15 ἀπὸ Ἱππουκώμ[ης εἰς Σύμβρα ⏜ σ]τάδια ⏜ ρκη΄

Y16 ἀπὸ Σύμβρων [εἰς Καδύανδα] ⏜ στάδια ⏜ οβ΄

Kalynda'dan Oktapolis*'in Lyrnai'ına: 9[6?] stadion* (= yak. 17,8 km)

Lyrnai'dan Hippoukome'ye: ... stadion

Hippoukome'den Symbra'ya: 128 stadion (= yak. 23,7 km)

Symbra'dan Kadyanda'ya: 72 stadion (= yak. 13,5 km)

Bölgede verilen yollar Kalynda, Lyrnai, Hippoukome, Symbra ve Kadyanda arasındadır. Bu kentlerden Kalynda ve Kadyanda Oktapolis dışında kalmaktadır[2]. Diğer kentler olan Lyrnai, Hippoukome ve Symbra arasında kalan bölge bu çalışmanın temel alanını oluşturmaktadır[3]. Bu makalede bu araştırma alanındaki 2021 yılı çalışmalarında elde edilen yeni verilere göre yorumlar, lokalizasyonlar ve yollar hakkındaki güncellemeler sunulmuştur.

Oktapolis

Oktapolis Bölgesi'nin kesin sınırları henüz çizilemese de günümüz coğrafyasında kabaca güneyde Dalaman ilçesi sınırlarında yer alan Gürköy, batıda Kızılkaya ve batısı, kuzeyde Çöğmen çevresi, doğuda ise Nif Köyü arasında kalan alan olarak tanımlanabilir. Bu bölgenin tarihi ve politik coğrafyasına ilişkin bilgiler oldukça kısıtlıdır. Oktapolis'in bir bölge mi yoksa kent mi olduğu üzerine farklı görüşler bulunmaktadır. Bu farklılıkların temel nedeni belge niteliği taşıyan kaynaklardaki anılma şekli ve bu kaynakların tarihleridir. Oktapolis ismi en erken Patara Yol Anıtı'nda görünmektedir ve burada Lyrnai ile ilişki içerisinde bir bölge adı olarak geçmektedir. İS 2. yy'da Ptolemaios Oktapolis'i Kragos çevresindeki kentler arasında göstermektedir[4]. Kayadibi'nde bulunan iki mezar yazıtında kentin adı *ethnikon* biçiminde görülmektedir[5]. İnhisar'da bulunan ve aşağıda yayımlanmış olan İmparatorluk Dönemi yazıtları ise yine 2.-3. yy'larda Oktapolis 'demos'unu

2 Kadyanda günümüz Yeşilüzümlü'de yer alırken Kalynda'nın yeri henüz kesin olarak tespit edilmiş değildir. Kalynda genellikle Şerefler-Asar Tepe'ye yerleştirilmekle birlikte, Şahin, Daidala olarak kabul edilen İnlice kalıntılarının Kalynda'ya ait olması gerektiğini ve Oktapolis'in bir kenti olduğunu düşünmektedir, bk. Şahin 2014, 176-183; Bu yaklaşıma karşı görüşler için bk. Karabulut 2019, 78-81; Onur – Tekoğlu 2020, 10-13 ayrıca bk. Tietz 2021.

3 Bölge hakkında detaylı bilgi ve referanslar için bk. Karabulut 2019.

4 Ptol. Geog. 5.3.3: Πόλεις δέ εἰσιν ἐν τῇ Λυκίᾳ μεσόγειοι αἵδε• περὶ μὲν τὸν Κράγον τὸ ὄρος· Κύδνα ... Σύμβρα ... Ὀκτάπολις ... Κόμβα ... Σίδυμα ... Πινάρα ... Ἄραξα ... Τλώ (ἢ Τλώς) ... Ξάνθος...

5 bk. a.dn. 19.

belgelemektedirler. Ayrıca Pinara'dan yine aynı dönemlerden olması gereken bir yazıtta da Hegemonis isimli bir şahıs Oktapolisli olarak kaydedilmiştir[6]. Yol Anıtı bulunmadan önceki çalışmalarda, Oktapolis'in sekiz topluluktan oluşan bir kent olduğu ve eskiden Kızılkaya'nın bir parçası olan günümüz Kayadibi'nin ise, orada bulunup Oktapolis kentinin adının geçtiği yazıtlar[7] nedeniyle de kent merkezi olması gerektiği düşünülmekteydi[8]. Yol Anıtı'ndaki verileri de kullanan Hild, Oktapolis'in aslen bir bölge olduğunu, daha sonra Roma Dönemi'nde bir kentler birliğine dönüşmüş olma ihtimali olduğunu ve Hristiyanlık Dönemi'nde Lyrnai'ın piskoposluk merkezi olarak kalmasına izafeten de Lyrnai'ın Oktapolis'in merkezi olabileceğini düşünmüştür[9]. Tietz ise Oktapolis'in İÖ 1. yy'da ya da İS 1. yy. başlarında kurulmuş olan tam teşekküllü bir *polis* olduğunu ve Çukurasar'a yerleştirilmesi gerektiğini belirtirken, Şahin de Çukurasar lokalizasyonunu kabul etmiş fakat sekiz topluluktan oluşan bir kent olduğunu yazmıştır[10]. Karabulut ise Oktapolis'in bir bölge adı olduğunu fakat daha sonraki dönemlerde bir kente dönüştüğü fikrini benimsemiştir[11]. Her koşulda eldeki veriler, Ptolemaios ve Kayadibi yazıtlarında görünen Oktapolis adındaki *polis*in İS 2. yy'dan önce var olmadığını göstermekte, anıtta geçen Oktapolis'in tıpkı Milyas ve Mnarike gibi bir bölge olduğunu ortaya koymaktadır. İnhisar'da bulunan ve hamam yapımına katkıda bulunan kişilerin ve onların memleketlerinin kaydedildiği Hellenistik kararnamede[12] Oktapolis'e yönelik hiçbir iz yoktur. Yeni bulunan yazıtlar da Lyrnai ve Hippoukome topraklarındaki bazı hareketlilikleri içermesine rağmen, Oktapolis'in varlığına işaret etmemektedir. Ayrıca Ptolemaios'ta Lyrnai ve Hippoukome'nin anılmaması buna karşılık Oktapolis'in anılması ve de Oktapolis'in bir kent olarak kaydedildiği geç dönem yazıtlarının hem Kayadibi'nde hem de İnhisar'da bulunmuş olması, Lyrnai ve Hippoukome'nin (belki bazı diğer topluluklarla birlikte) daha geç bir dönemde, muhtemelen İS 2. yy sonrasında birleştiğine ve oluşan bu kentsel yapının Oktapolis adını aldığına işaret etmektedir. Bölgenin Birinci Mithradates Savaşı'ndan sonra Kaunos gibi Rhodos kontrolüne bırakılmış olması yüksek ihtimal dahilindedir[13]. Daha sonraki bir süreçte, muhtemelen Lissai ve Telmessos gibi batıdaki kentlerin Lykia'ya verildiği İÖ 46 tarihli Caesar Antlaşması ile Lykia'ya dahil edilmiştir[14].

Lyrnai (Kayadibi)

Araştırmalarımız esnasında Kayadibi-Asar Tepe'de bulduğumuz yeni bir yazıt şu ana kadar Lyrnai'ın lokalizasyonu için tek doğrudan veriyi oluşturmaktadır. Bu yazıt ve Yol Anıtı dışında, kentle ilişkili diğer bir epigrafik referans İnhisar'da bulunan Hellenistik yazıtta[15] geçen Λυρνιτῶν *etnikon*udur. Lyrnai, Notitiae Episcopatuum'da

6 TAM II 535 (Pinara): Ἡγεμονίδα Μηνο|δώρου · δ · Ὀκταπο|λεί[τ]ιδα καὶ Πιναρί|δα...
7 bk. dn. 19.
8 Kalinka, şurada: TAM II 1, 54; Ruge 1937, 2393; Jones 1971, 108; Robert 1982, 318.
9 Hild 2000, 151-153.
10 Tietz 2003a, 265-273; Şahin 2014, 172.
11 Karabulut 2019, 75-77.
12 TAM II 168; bk. a.dn. 26.
13 Çukurasar'da bulunan yeni bir Mithradates yazıtı bu durumu göstermektedir (bk. a.s. 354).
14 Bu antlaşmanın yazıldığı bronz levha için bk. Mitchell 2005, 169 sat. 58, 178 ve yorumlar için s. 215-216; ayrıca bk. SEG 55, 1452; AE 2005, 514-520, no. 1487; BE 2006, 638-642, no. 143.
15 bk. dn. 26.

10. ve 12. yy'lar arasında Lornaia ya da Lornea isminde bir piskoposluk yeri olarak görünmektedir[16]. Daha önce Hild ve Tietz tarafından kentin yeri olarak Kayadibi, Şahin tarafından ise Karacaören önerilmişti[17]. Yeni yazıt Kayadibi'nin Lyrnai olduğunu doğrulamakta, yazıtın bulunduğu Asar Tepe'nin de kentin Zeus Tapınağı'nın yeri olduğunu göstermektedir.

Kayadibi çevresinde Lyrnai egemenlik alanında kalan pek çok kalıntı grubu daha önceki araştırmacılar tarafından incelenmiştir[18]. Bu gezginler tarafından Kayadibi'nde 3 adet Roma Dönemi, bir adet de Hellenistik Dönem (?) mezar yazıtı kaydedilmiş olup, Roma Dönemi'nden olan iki tanesinde Oktapolis'in bir yerleşim ismi olduğuna yönelik veri bulunmaktadır[19]. Yeni tespit edilen bir alan olarak çiftlik yerleşimi özellikleri gösteren Nergislibaşı Tepesi anılabilir. Burada Hellenistik Dönem özellikleri gösteren duvarlar, işlik, dükkân ve konut kalıntıları ve bu kalıntıların arasından ilerleyen bir su kanalı bulunmaktadır (Fig. 2 - Fig. 5). Asar Tepe'de tarafımızca bulunan iki yeni Hellenistik yazıt Lyrnai hakkında yeni veriler içermektedir. Bunlardan bir tanesi muhtemelen Lyrnailı bir vatandaşın Loanda Tanrıları için veya Loanda Tanrıları Kutsal Alanı'nda (İnhisar) Lyrnai adına yapmış olduğu iyilikler karşılığında Lyrnai kent meclisi tarafından kaleme alınan ve bir kopyasının yazıtın buluntu yeri olan Zeus Tapınağı'nda (Kayadibi-Asar Tepe), diğer bir kopyasının da Hippoukome'de, Loanda Tanrıları Kutsal Alanı'nda dikilmesini belirten bir dekrettir[20]. Diğeri ise bir isim listesidir[21]. Yazıtta sadece isimler bulunduğu için ne amaçla hazırlanmış olduğu ve neden dikildiği anlaşılamamaktadır[22]. Yazıtta

16 Darrouzès 1981, 280 not. 7.352 (Lornaia); 300, not. 9.234 (Lornea); 319, not.10.283 (Lornea); 359, not. 13.287 (Lornaia).

17 Kayadibi/Kızlıkaya: Hild 2000, 152; Tietz 2003a, 265-267. Karacaören: Şahin 2014, 171-175.

18 Asar Tepe: Arkwright 1895, 98; Cousin 1900, 44; Kayadibi – Akarca: Arkwright'ın "Emir-tashi", Cousin'in de "Giaour-Bêchik (berceau du Giaour), Castro" olarak tanımladığı ve bir adet yazıt kaydettiği kalıntı grubu bulunmaktadır (Arkwright 1895, 98 ve Cousin 1900, 44-45), TAM II 166: τὸ μνημεῖον κα|τεσκεύασαν | Μηνόδωρος καὶ | Ἀντίπατρος οἱ Με|νεκλέους; Kızılkaya – Yenipınar Mahallesi'nde iki adet birbirine yakın konumda kaya mezarı bulunmaktadır. Bunlar tipik Likya-Karia tipi kaya mezarları olup, kuzeydeki daha büyüktür ve üzerinde niş bulunmaktadır, bk. Roos 1976, 104 dn. 2 ve 105, 112 no. 59; Roos 1978, 429, Lev. 131 fig. 1; Mezarların ve Yenipınar'daki diğer kalıntıların detaylı tanımlamaları için bk. Roos 1985, 30-32, Lev. 16 (4-6)-17 ve 54; ayrıca bk. Tietz 2003a, 274-275.

19 TAM II 164 (Kayadibi): Κτήσιος | κατεσκεύασεν τὸν τάφον Εὐμνήστου ἐπὶ | τῷ καὶ κηδεῦσε Διονύσιον, ἄλλον τινὰ | μὴ ἐξὸν θάψαι· — — Ε — — Ι ἐὰν δέ τις κατα|θῇ τινα, ἀποτείσει τῷ Ὀκταπολειτῶν δήμῳ | δην. ˏα, εἰ μὴ ἐὰν ἔτι ζῶν συν¬χωρήσω τῶν συντραφέντων τινι πο|ῆσαι ταῦτα μετὰ ἐμὲ καὶ αὐτὸς βεβαιώσομαι | διὰ τῶν ἐν Ὀκταπόλει ἀρχείων; TAM II 165 (Kayadibi): Θεογενὶς Μηνοδώρου γ´ τοῦ Μενεκλέους Ὀκταπολῖτις τὸ ἡρῷ|ον κατεσκεύασεν αὐτῇ καὶ τῇ θυγατρὶ καὶ ἐγγόνοις· ἑτέρῳ δὲ | οὐδενὶ ἐξέσται τεθῆναι ἐὰν μὴ συνχωρήσῃ ὁ κληρονόμος μου | Ἅρμοστος Ἀντιπάτρου τοῦ καὶ Μηνοδώρου· ἐὰν δέ τις τολ|μήσῃ, ἐκτείσει τῇ πόλει δην. φ´; TAM II 166: τὸ μνημεῖον κα|τεσκεύασαν | Μηνόδωρος καὶ | Ἀντίπατρος οἱ Με|νεκλέους; TAM II 167: [τὸ μνημεῖον κα]τε[σκεύασεν] | [ἑαυτῷ] Δη[μήτριος? ἐπὶ τῷ τέ]|κνα καὶ γυναῖκα τα[φῆναι, ἄλλον?] | [δὲ μή?], ἢ ἐκτείσι τ[ῇ πόλει ✱ —´]· | τὰ δ[ὲ] λο[ι]πὰ μέρη [ἔσται τῶν τέκ?]|[νων, τ]ὸ δὲ [ἀ]ρ[ι]<στερ>ὸ[ν τῆς γυναικός?].

20 Yazıt Doç. Dr. Hüseyin Uzunoğlu tarafından yayına hazırlanmaktadır.

21 Yazıt Prof. Dr. Fatih Onur tarafından yayına hazırlanmaktadır.

22 Antik Dönem'de pek çok liste türü olmakla birlikte, sadece yakın çevredeki bazılarını saymakta fayda vardır. Benzer listelerden bir tanesi İnhisar'da bulunan fakat günümüzde kayıp olan hamam yapımı için bağış yapanların, verdikleri para miktarı ile birlikte kaydedildikleri bir yazıtta bulunmaktadır (TAM II 168). Kaunos'ta Hellenistik Dönem'e ait çeşitli isim listeleri bulunmuştur. Bunlar yarışma kazananların

herhangi bir sayının bulunmaması, isimlerin kurumsal bir üyelik listesi, belki Lyrnai vatandaşlarına ait olduğunu düşündürebilir. Buluntu yeri dikkate alındığında bir külte ya da dini bir gruba ait, örneğin tapınakla ilişkili bir *thiasos* üye listesi olma ihtimali de vardır. Onomastik özellikler İnhisar'daki hamam yazıtında ve Kaunos'taki bazı yazıtlarda verilen isim listeleriyle yakın özellikler göstermektedir. Yeni yazıttaki Agreophon, Agroitas, Agrotheos ve Theronides gibi bazı özel isimler sadece Kaunos, Kaunos'un doğusu (örn. Kalynda) ve Oktapolis bölgesinde bulunmaktadır. Bu isimlerin sadece bu bölgelerde bulunduğu daha önceki araştırmacılar tarafından fark edilmiş olup son olarak Van Bremen bu isimler hakkında kapsamlı bir çalışma yapmıştır[23].

Yol araştırmamızda Lyrnai ve Hippoukome arasındaki yol için iki güzergâh ihtimali üzerinde durulmuştur. Bunlardan ilki günümüz ana yolunu takip ederek giden yoldur. Bu hat Kayadibi (Lyrnai) – Gökharman – Gökçeovacık Kavşağı – Kurukaya – Ayin/Sabunlu Kavşağı – Karacaören – Armutalanı – Nohut Alanı doğusu – Kayagedik düzleminde ilerlemektedir. Antik hattın son kısmı Kayagedik'ten batıya dönerek Kavacık üzerinden Çukurasar'a, yani antik Hippoukome'ye ulaşmaktadır. Bu hat üzerindeki çeşitli yerlerde belirgin eski yol izleri bulunmakta olup[24], bu izler birleştirildiğinde güzergâh oluşturulabilmektedir. Diğer hat ise daha kısa olmakla birlikte çok daha az yol izi vermektedir. Bu yol günümüz Olucak Dere boyunca örgülü taşlarla kendini göstermekte (Fig. 8) ve zikzaklar yaparak "Domuz Pazarı" mevkiine tırmanmaktadır[25]. Lyrnai'dan Hippoukome'ye ulaşabilecek bu yolun Kayadibi – Domuz Pazarı – Akarca – Çetircik – Kızılcabel – Gedimen mevkilerinden geçip Dikmen Tepe'nin kuzeyinden Çukurasar'a dönen hattı takip ettiği anlaşılmıştır.

Hippoukome (Çukurasar – İnhisar)

İnhisar'da 1898 yılında Heberdey tarafından bulunmuş fakat günümüzde kayıp

---

isimleri, bağış listesi, *thiasos* üyeleri (ve bağışları), epheboi listesi (Evgile'de bulunmuş), vatandaş listesi gibi çeşitlenmektedir (IKaunos no. 37-43); Pisye'den bir örnekte ise tersane yapımı için bağışçıların bağış miktarlarıyla birlikte listesi sunulmuştur (Bresson v.d. 2001, 95-96 No. 1); Tlos'tan bir kitabede tiyatro yapımı için katkıda bulunanların bağış miktarlarıyla birlikte isim listesi verilmiştir (TAM II 550/551); Ksanthos'tan bir listede ise Letoon'daki inşa işleri için bağışta bulunanların isimlerine yer verilmiştir (REG 107, 349-350).

23 Bu kapsamlı çalışma ve detaylı referanslar için bk. Van Bremen 2013; ayrıca İnhisar hamam yazıtındaki isimler hakkında başka bir onomastik inceleme için krş. Tietz 2003a, 256-260.

24 Hat üzerindeki tespit ettiğimiz ilk kalıntıları Gökharman'da görmek mümkündür. Burada yak. 2,5 m genişliğinde olan yol destek duvarları ile birlikte 50-60 m kadar kalmıştır. Diğer kalıntılar için bk. Şahin 2014, 173 ve 185 resim b (Karakuyu), Şahin 2014, 173 ve 186 resim a-b-c (Sabunlu Kavşağı), Şahin 2014, 174 ve 188 resim d-e (Eskili Gediği - Nohut Alanı doğusu). Bu hat için Şahin'in farklı önerileri bulunmaktaydı. Kalynda'yı İnlice Asarı'na yerleştiren Şahin, buradan kuzeye Lyrnai'a giden eski bir yolun Karacaören'e ulaştığını tespit etmiş, böylece de Karacaören'in Lyrnai olduğunu kabul etmişti (Şahin 2014, 172 ve 182). Lyrnai'ın Kayadibi'nde olduğu kesinleşmiş olduğuna göre, bu yolun 1,5 km kadar doğusunda kalan Karacaören kalıntıları Lyrnai'ın ya da daha yüksek ihtimalle Hippoukome'nin sınırlarında kalan (bk. Tietz 2003a, 263-264) bir köy yerleşimiydi. Muhtemelen İnhisar hamam yazıtında (TAM II 168) geçen yerleşimlerden bir tanesi Karacaören'deki kalıntılarla özdeştir.

25 Bu yol, Kayadibi'nden Ömertaşı ve Akarca'ya giden Arkwright ve Cousin tarafından da kullanılmıştır, bk. Arkwright 1895, 98 ve Cousin 1900, 44.

olan hamam yazıtındaki kararname Hippoukome'nin "boule" ve "demos"una aittir[26]. Hellenistik Dönem'e ait olan bu yazıt Hippoukome adı için en erken veriyi taşımaktadır. Kentin adı Patara Yol Anıtı'nda Lyrnai ve Symbra'ya olmak üzere iki yol bağlantısında verilmiştir. İS 6. yy'da Byzantionlu Stephanos kenti "*Hippou kome: Lykia'nın bir köyü; orada gezginlerden bir gruba ait bir at öldüğü için (adı öyledir). Yerlilerine Hippokōmētai (denir).*" şeklinde açıklamaktadır[27]. Eğer Stephanos bu bilgi için daha erken bir kaynağı kullanmamışsa, Hippoukome'nin o dönem de artık küçük bir köy olduğu anlaşılabilir. Nitekim komşusu Lyrnai gibi piskoposluk listelerinde anılmamaktadır. Van Bremen kentin isminin anlamından ("At Köyü") yola çıkarak, süvari birliği temelli bir askeri oluşuma işaret edebileceğini, böyle bir oluşumun da Ptolemaioslar Dönemi'nde olabileceğinin ve Zenon arşivinden çıkarılabileceğini belirtmektedir[28].

Çukurasar'da bu bölgenin en geniş antik yerleşimi bulunmaktadır[29]. Tietz burasının Oktapolis kent merkezi olduğunu, Lyrnai'ın da Oktapolis egemenlik alanı içerisinde kaldığını düşünmüş, Şahin'in de desteklediği üzere, Oktapolis'in Yol Anıtı'nda bir kent olarak olmayışını kentin Lyrnai'dan Symbra'ya kadar uzanan ana yoldan uzak kalmasına bağlamıştır[30]. Şu ana kadar bu yerleşimden sadece bir mezar yazıtı bilinmekteydi[31]. Araştırmalarımızda kalıntılar arasında oldukça önemli bir yazıt bulunmuştur. Yazıtta kentin Mithradates VI Eupator'a destek verdiği ve onurlandırdığı kaydedilmiştir. Yukarıdaki isim listesi gibi, bu yazıtın da Kaunos ile olan ortak zemine işaret etmesi dikkat çekicidir. Fakat yazıt içeriğinin okunabilen kısmında maalesef herhangi bir yer adına rastlanamamıştır[32].

Yol Anıtı'nda Symbra-Hippoukome yolu için verilen yak. 24 km'lik mesafenin

26 TAM II 168: ... Ἱπποκωμητῶ[ν] | [τῇ βο]υλῇ καὶ τῷ δήμῳ | ... κατασκευάσ[αι] | στήλην ἥτις ἀνατεθήσεται | εἰς τὸ ἱερὸν τῶν θεῶν Λοαν|δέων εἰς ἣν ἀναγραφήσον|ται οἱ γνησίως καὶ φιλαγά|θως καὶ φιλοδόξως διακεί|μενοι εἰς τὰ κοινὰ τῆς πό|λεως πράγματα καὶ τὰς [ἐ]|παγγελίας πεποημέν[οι] | εἰς τὴν τοῦ βαλανείου κατα|σκευήν, ...; Bu yazıt günümüzde kayıptır. Buluntu yeri olarak Kalinka TAM II s. 56'da şu bilgileri vermektedir: "*It-Assar* ad meridiem ab arce in convalle, per quam rivus fluit" ("It-Assar, kalenin güneyinde, içerisinden bir derenin aktığı bir vadide"). Bu tanımlama buluntu yerini tam olarak tespit etmek için yeterli değildir, fakat – eğer Tietz'in de ifade ettiği gibi (Tietz 2003a, 263) İnhisar Tepesi'nde aşağı yuvarlanmamışsa – yüksek ihtimalle İnhisar kaya mezarlarının baktığı güney kısımda durmaktaydı.

27 Steph. Byz. 336.12-13: Ἵππου κώμη, Λυκίας κώμη, διὰ τὸ ὁδοιπόρων τινῶν ἐκεῖ ἵππον ἀποθανεῖν. οἱ οἰκοῦντες Ἱπποκωμῆται.

28 Van Bremen 2013, 168, ayrıca dn. 95'te Kalyndalı Neon'un, babasının üstüne olup daha sonra Neon'a aktarılan çeşitli görevlerden azat edilmek için Zenon'a iletmek üzere Damonikos'a gönderdiği yak. İÖ 247 tarihli fakat daha erken bir dönemdeki durumları içeren mektuptaki ilgili kısma referans vermektedir, P.Cair.Zen. 3.59341b, sat. 5-8: ... νυνὶ μὲν γὰρ | ἔχομεν καὶ ἐπιστάθμους καὶ τὸν χόρτον | καὶ τὴν γράστιν τελοῦμεν τῶι ἱππεῖ ... (*...şimdi ise artık karargahımız var ve süvari birliği için saman ve ot temin ediyoruz...*); ayrıca mektubun ilgili kısmına yönelik tartışmaların referansları için bk. Van Bremen 2013, 152 dn. 32.

29 Arkwright 1895, 98: "though still small, was a place of more pretensions than its neighbours." Cousin de içerisinde bir tapınaktan da bahsettiği çeşitli yapıları kaydetmiştir, Cousin 1900, 46-47.

30 Tietz 2003a, 271-273; Şahin 2014, 172.

31 TAM II 167: [τὸ μνημεῖον κα]τε[σκεύασεν | ἑαυτῷ] Δη[μήτριος? ἐπὶ τῷ τέ|κνα καὶ γυναῖκα τα[φῆναι, ἄλλον? | δὲ μή?], ἢ ἐκτείσι τ[ῇ πόλει ✠ —´ | τὰ δ[ὲ] λο[ι]πὰ μέρη [ἔσται τῶν τέκ|νων?, τ]ὸ δὲ [ἀ] ρ[ι]<στερ>ὸ[ν τῆς γυναικός?].

32 Yazıt Dr. Fatma Avcu tarafından yayına hazırlanmaktadır.

Symbra'dan İnhisar'a olan gerçek mesafe (yak. 19 km) ile uyuşmaması Hippoukome kent merkezinin İnhisar olabilmesi açısından zorluk oluşturmaktadır. Diğer taraftan bu mesafe Çukurasar için oldukça uygundur. Doğudan gelen yol Çöğmen'den hemen sonra Kayagedik'ten batıya dönüp Kavacık'tan geçmekte, Konisini Mevkii'nin hemen güneyinden de Çukurasar'a ulaşmaktadır. Çukurasar daha önce Oktapolis kenti olarak kabul edilmiş olduğu için, Hippoukome kent merkezinin burası olabileceği düşünülmemişti. Fakat yukarıda tespit ettiğimiz üzere Hippoukome ve Oktapolis kentlerinin aynı anda var olmadıkları ve Oktapolis kentinin önceki Lyrnai ve Hippoukome topraklarını da içerdiği anlaşılmıştır. Bu nedenlerle, Hippoukome kent merkezi için Çukurasar'ı kabul etmek daha makuldür.

İnhisar, bölgedeki diğer bir önemli kalıntı grubunu barındırmaktadır[33]. Yukarıda bahsi geçen hamam yazıtının[34] buluntu yeri olduğundan İnhisar çoğunlukla Hippoukome olarak kabul edilmekteydi. Bu yanlış sayılmaz, fakat İnhisar'ı Hippoukome kent merkezi olarak değil, kentin egemenlik alanı içerisinde Loanda Tanrıları Kutsal Alanı'nın bulunduğu yer olarak kabul etmek uygun olacaktır, çünkü söz konusu İnhisar hamam yazıtı Loanda Tanrıları Kutsal Alanı'na dikilmiştir. Bahsedilen hamamın bu kutsal alan ile doğrudan ilişkisi olabilir ve alana değişik yerlerden gelen pek çok kimse için bir temizlenme ya da arınma yeri olarak kullanılmış olması gayet makuldür. Hamama yapılan katkıların pek çok çevre yerleşimden geldiği göz önüne alınırsa merkezi bir kutsal alan olma ihtimali yüksektir. Buradaki mimari yapılardan bir kent merkezi olabileceğine dair net bir veri bulunmamaktadır ve kalıntılar yoğunlukla mezarlardan oluşmaktadır. İnhisar, Çöğmen'in yak. 2 km kadar güneybatısında, antik güzergâh olarak da kabul edilen günümüz ana yolunun yak. 1,5 km doğusunda yer almaktadır, dolayısıyla antik hat üzerinde kalmamaktadır. Daha sonra kurulan 'kent Oktapolis'in merkezinin neresi olduğuna yönelik bir çıkarım yapmak henüz mümkün görünmemektedir. Fakat Çukurasar'ın çoğunlukla bir Hellenistik kent yapısı göstermesi muhtemelen Mithradates savaşlarından sonra başlamak üzere kentin zamanla nüfusunun azalarak küçüldüğüne işaret etmektedir. Oysa dini bir merkez geçmişine sahip İnhisar'da hem yukarıdaki yazıtların mevcudiyeti hem de Bizans Dönemi'ne kadar süren bir hayat tespit edilebildiğinden[35] Oktapolis'e ait önemli bir yerleşim olduğu anlaşılmaktadır. İnhisar'ın İmparatorluk Dönemi yazıtlarında διὰ τῶν ἐν Ὀκταπόλει ἀρχείων[36] ve διὰ τῶν ἀρχίων[37] olarak görülen "kamu kayıtları merkezi" olarak anlayabileceğimiz ἀρχεῖον'ların bulunduğu yer için aday olan Kayadibi'nin (Lyrnai) yanı sıra İnhisar da düşünülebilir.

33 İnhisar kalıntıları Collignon ve Duchesne tarafından keşfedilmiştir. Fakat burasının Kalynda olabileceğini düşünmüşlerdir, bk. Collignon – Duchesne 1877, 164; Arkwright ise Telandros olabileceğini belirtmiştir, bk. Arkwright 1895, 94; Cousin, tepenin güney yüzündeki kaya mezarlarının tanımını yapmıştır, bk. Cousin 1900, 47-48; 1920 yılında TAM II'de yayımlanan 168 nolu yazıttan haberdar olmadığı anlaşılan Radet, bu kalıntıların Plin. NH 5.108'de bahsi geçen Eumeneia (Karia) olduğunu düşünmüştür, bk. Radet 1923, 317-318; Yerleşim hakkında daha yakın dönem çalışmaları için bk. Tüner 2002, 77; Roos 1969, 86; Roos 2008; Tietz 2003a, 248-250; Şahin 2014, 171-176.

34 y.dn. 26.

35 Tietz 2003a, 149.

36 Kayadibi, bk. dn. 19.

37 İnhisar, TAM II 171.

Daha önceki araştırmalarımızda ekibimizin İnhisar'da bulup incelediği ama epigrafik yayınını yapmadığı aşağıda verilen iki adet yazıt[38] son çalışmalarımızda yeniden incelenmiştir.

No. 1: Caracalla'nın Onurlandırılması (Fig. 9)

Kireçtaşından yapılmış bir heykel altlığı. İnhisar Tepesi'nin güneyindeki kaya mezarlarının önünde kalan düzlükte bulunmuştur.

Y: 123 cm; G: 59 cm; D: 55 cm; Hy: 3-4 cm

	[Α]ὐτοκράτορα	
	[Κ]αίσαρα Μᾶρκον	*Danışma ve Halk Meclisi dini*
	[Αὐ]ρήλιον Σεουῆρ-	*bütün ve bahtiyar Augustus,*
4	[ον Ἀν]τωνεῖνον Εὐσε-	*Parthia fatihi, Britannia fatihi,*
	[βῆ] Εὐτυχῆ Σεβαστὸν	*en büyük Germania fatihi*
	[Π]αρθικὸν Βρεταννι-	*İmparator Caesar Marcus Aurelius*
	κὸν Γερμανικὸν Μέ-	*Severus Antoninus'u (onurlandırdı).*
8	γιστον	
	ἡ βουλὴ καὶ ὁ δῆμος	

Yazıtta Caracalla'nın aldığı en son unvan olarak görünen Γερμανικὸς Μέγιστος (*Germanicus Maximus*) tarihlendirme için İS 213-217 aralığını vermektedir[39]. Yazıtın buluntu yeri, Hellenistik Dönem'de Loanda Tanrıları Kutsal Alanı'na dikilmiş olan hamam yazıtının bulunduğu alandadır. Caracalla Dönemi'nde bu kutsal alanın aynı işlevini sürdürüp sürdürmediği bilinmemektedir. Fakat burada imparator onurlandırmalarının bulunması yerin öneminin İS 3. yy'da da sürdüğünü göstermektedir.

No. 2: İmparator veya imparatoriçe onurlandırması (Fig. 10)

Bahçe sahibi tarafından parçalanan bir yazıtın, duvar taşı olarak kullanılmış bir parçası. Yukarıdaki yazıt ile aynı alanda bulunmuştur.

Y: 37 cm; G: 30 cm; D: ölçülemedi; Hy: 2-3 cm

	. . . . .Ṇ Σεβαστ[ὸν/ὴν]	Oktapolis*lilerin Halk Meclisi [...]*
	. . . . .	*Augustus'u / Augusta'yı*
	. . . . . Ọ̣Ỵ? Ὀκταπ[ολ-]	*(onurlandırdı).*
4	ειτῶν ὁ δῆμ[ος]	

38 Adak 2006, 203 (sadece no. 2'den bahsetmektedir); Şahin 2014, 175 ve 192 res. b.
39 Kienast v.d. 2017, 157.

Köşeli *sigma* (Ϲ) kullanımı az sayıda olmakla birlikte yakın çevredeki yazıtlarda Geç Hellenistik Dönem'den itibaren görülebilmektedir[40]. *Omikron*ların yazılış şekli klasik *omega* harfini (Ω) andırmaktadır. Fakat bu durum fonetik bir değişim olmayıp, sadece şekilsel bir farklılıktır, çünkü *omega* için zaten farklı bir işaret kullanılmaktadır. *Omega* klasik tarzda olmayıp, çoğunlukla İS 2. yy. ve sonrasında görülen küçük harf formunda (ω) taşa kazınmıştır. Bu nedenle yazıt büyük bir olasılıkla İS 2.-4. yy. arasında bir tarihe işaret etmektedir. Diğer harfler klasik şekildedir. 2.-3. satırlarda *damnatio memoriae* sonrası veya başka bir nedenle bir silinti yapılmış ya da başka bir şekilde aşınma oluşmuş gibi görünmektedir. Buradaki harfleri okumak mümkün olamamıştır.

Hippoukome'den Symbra'ya ulaşan yolun büyük kısmı günümüz anayolunu takip etmektedir. Fakat, Çukurasar'dan doğu yönünde Kayagedik'e ulaşan kısım Lyrnai – Hippoukome hattının son kısmı ile aynıdır. Dolayısıyla her iki yolun yak. 4,5 km'lik kısmı ortaktır. Yol Anıtı'nda buna benzer durumlar sıkça görüldüğü gibi, doğal arazi koşulları gereği de yolların her birinin tamamen ayrı güzergahları takip etmesi mümkün değildir[41]. Çöğmen'den yak. 1,5 km doğuda bulunan Yarımca yakınlarında yolun alt kısmında destek duvarlı eski yol izleri tekrar ortaya çıkmaktadır[42]. Batı yönüne giden hat Darıyeri'nden Gedire Mahallesi düzlüğüne çıktıktan sonra Nif Köyü'nden geçerek Kulaklıtaş Tepesi'nin güneyindeki Symbra'ya ulaşmış olmalıdır.

Symbra

Meritt ve West'in İÖ 425 yılına ait Atina Vergi Tarh Listesi'nde Symbra'nın isminin geçmiş olabileceğine dair temellendirilmemiş önerisi kente yönelik bir veri gibi görünmekle birlikte, söz konusu listedeki bu tamamlama oldukça şüphelidir[43]. Symbra'ya yönelik en erken kesin veriler Kaunos ve Kibyra'dan gelmektedir. Kaunos'tan bir *thiasos* için olan bağış listesindeki[44] gibi benzer listelerdeki kişilerin memleketlerinin, aksi belirtilmedikçe Kaunos'a bağlı *demos*lar olduğu kabul edilmektedir[45]. Söz konusu listede sayısı yirminin üzerinde olan bağışçılar arasında bir Kalyndalı (sat. 24) ve bir Symbralı (sat. 34: Μένιππος Ἀπολλωνίου Συμβρεύς) yer almaktadır. Kalynda'nın Kaunos'a bağlı olduğu dönem İÖ 167-164/3

40 Örn. yukarıda bahsi geçen yeni Hellenistik isim listesinin (bk. y.s. 353-354) bazı yerlerinde *sigma* köşeli şekilde yapılmıştır. Geç Hellenistik ve Erken İmparatorluk dönemlerine tarihlen bir Lissai mezar yazıtındaki sigmalar köşeli yapılmıştır, bk. Tietz 2003b, 122 res.; Augustus Dönemi'nden iki adet Sidyma'dan yazıt örneği için bk. TAM II 183 ve Takmer 2010, 115 nr. 1.

41 Konu hakkında bk. Onur 2016, 97 ve dn. 54; bu duruma bir örnek olarak Ksanthos'tan Sidyma ve Pinara'ya giden yollar verilebilir, bk. Avcu – Uzunoğlu 2019, 321-325 ve fig. 25; ayrıca Tlos'tan çıkan yolların kuzey ve batı yönlerindeki ortak kısımları için bk. Onur – Tekoğlu 2020, 16 fig. 39.

42 Şahin 2014, 193 ve 207 res. a.

43 Meritt – West 1934, 65 sat. 114 (metin) ve 70-71 (yorum). Editörler " . υμπ[--]' şeklinde günümüze ulaşmış olan kent adının [Σ]ύμπ[ρα] olarak tamamlanabileceğini belirtmişlerdir, zira ilgili kısmın (sat. 109-284) ana başlığını [Ἰονικὸς φόρος] hemen devamındaki satırları ise [Λύκιοι | καὶ χσυντελῆς] olarak düşünmüşlerdir. [Σ]ύμπ[ρα] tamamlamasından hemen sonraki 115. satırı da παρὰ Μ[ύραν] olarak tamamlamışlardır. Fakat bu tamamlama önerileri Robert tarafından da temelsiz bulunup şüpheyle karşılanmıştır, bk. Robert 1936, 277-278.

44 Bean 1953, 23 no. 6; Marek 2006, 229 nr. 39.

45 Marek 2006, 85; ayrıca bk. Meier 2019, 61.

yılları arasında olduğundan yazıtın da bu dönemden olabileceği düşünülmektedir[46]. Symbralıların anıldığı ve Kibyra'da bulunmuş olan diğer yazıtı da Meier bu doğrultuda tarihlemektedir[47]. Söz konusu yazıtın okunabilen kısmı oldukça az olmakla birlikte, Tiran Moagetes, Kibyra, Boubon ve Balboura arasında birliktelik ve muhtemelen bir savaş ya da anlaşmazlık sonrası yapılan bir yemini içermektedir. Symbralılar ise Kibyratis'in güney komşusu olarak bu yemine vesile olan çatışmadan etkilenmiş olarak metinde yer almaktadırlar. Meier Symbralılar'ın anılmasını tarihleme için bir referans olarak almış ve yukarıda bahsi geçen Kaunos yazıtına gönderme yaparak Kibyra yazıtının İÖ 164/3 sonrasına ait olduğunu belirtmiştir[48]. Idyma'da İÖ 2.yy'a tarihlenen bir mezarın yazıtında mezar sahibi Menias'ın Symbralı bir kadın olduğu belirtilmektedir[49]. Rodos'ta bulunan İÖ 1. yy'a ait bir listede Hermias isimli bir Symbralı kayıtlıdır[50]. Patara Yol Anıtı'nda da yer alan kent, Opramoas'ın yardımda bulunduğu kentler arasındadır[51]. Ptolemaios'ta Kragos çevresindeki kentlerden birisi olarak görünmektedir[52]. Symbra kalıntıları Nif/Arpacık, Kulaklıtaş Tepesi'nin hemen güneyinde bulunmaktadır[53].

Bibliyografya ve Kısaltmalar

Adak 2006 — Adak, M., Akköprü. Eine frühbyzantinische Brücke über den Indos, Gephyra 3, 201-212.

AE — L'Année Epigraphique

Akyürek-Şahin v.d. 2017a — Akyürek Şahin, N. E. – Onur, F. – Alkan, M. – Yıldız, M. E., Likya/Pamfilya Ulaşım Sistemlerinin Epigrafik ve Tarihi Coğrafik Açılardan Araştırılması 2015 ve 2016 Yılları Sonuçları, AST 35, 387-410.

Akyürek-Şahin v.d. 2017b — Akyürek Şahin, N. E. – Onur, F. – Alkan, M. – Yıldız, M. E., Surveys on the Transportation Systems in Lycia/Pamphylia 2016 - Likya/Pamfilya Ulaşım Sistemleri Yüzey Araştırması 2016, ANMED 15, 203-212.

Arkwright 1895 — Arkwright, W., The Frontier of Lycia and Caria, JHS 15, 93-99.

Avcu – Uzunoğlu 2019 — Avcu, F. – Uzunoğlu, H., The Ancient Roads and Routes around Sidyma and New Inscriptions from its Vicinity, Adalya 22, 319-344.

46 bk. dn. 45.
47 Meier 2019, 61.
48 bk. dn. 45.
49 Aytaçlar – Gürbüzer 2007, 134: Μηνιὰς Εὐδώρου | Σύμβρισσα | χρηστὰ χαῖρε.
50 IG XII 1, 127 str. 77: Ἑρμίας Συμβρεύ[ς].
51 TAM II 3 905 XIX C str. 3; Kokkinia 2000, 71.
52 bk. dn. 4.
53 Symbra'nın lokalizasyonu ile Arpacık ve Nif köylerinin doğusundaki bu kalıntılar hakkında daha fazla bilgi için bk. Hoskyn 1842, 158; Ritter 1859, 907 ve 955; Benndorf – Niemann 1884, 148; Tietz 2003a, 280-281; Şahin 2014, 192-193.

Aytaçlar – Gürbüzer 2007 Aytaçlar, P. Ö. – Gürbüzer, M., The Chamber Tomb of a Woman from Symbra in Idyma, Arkeoloji Dergisi 10, 133-140.

BE Bulletin Epigraphique

Bean 1953 Bean, G. E., Notes and Inscriptions from Caunus, JHS 73, 10-35.

Benndorf – Niemann 1884 Benndorf, O. – Niemann, G., Reisen im südwestlichen Kleinasien. Vol. I, Reisen in Lykien und Karien, Vienna.

Bresson v.d. 2001 Bresson, A. – Brun, P. – Varinlioğlu, E., Les inscriptions grecques et latines, Les hautes terres de Carie (ed. P. Debord – E. Varinlioglu), Bordeaux, 81-311.

Collignon – Duchesne 1877 Collignon, M. – Duchesne, L., Rapport sur un voyage archéologique en Asie Mineure, BCH 1, 361-376.

Cousin 1900 Cousin, G., Voyage en Carie, BCH 24, 24-69.

Darrouzès 1981 Darrouzès, J., Notitiae episcopatuum ecclesiae Constantinopolitanae. Texte critique, introduction et notes, 1981.

Hild 2000 Hild, F., Die lykische Oktapolis und das Bistum Lornaia, EpigrAnat 32, 151-153.

Hoskyn 1842 Hoskyn, R., Narrative of a Survey of Part of the South Coast of Asia Minor; And of a Tour into theInterior of Lycia in 1840-1; Accompunied by a Map, The Journal of the Royal Geographical Society of London 12, 143-161.

IG Inscriptiones Graecae

Jones 1971 Jones, A. H. M., Cities of the Eastern Roman Provinces, Oxford.

Karabulut 2019 Karabulut, B., Batı Lykia'da Oktapolis'in Politik Yapısı, Eskiçağ Yazıları 13/ AKRON 17 (ed. N. E. Akyürek Şahin – M. E. Yıldız – F. Avcu), İstanbul, 69-96.

Kienast v.d. 2017 Kienast, D. – Eck, W. – Heil M., Römische Kaisertabelle. Grundzüge einer römischen Kaiserchronologie. 6., überarbeitete Auflage, Darmstadt.

Kokkinia 2000 Kokkinia, C., Die Opramoas-Inschrift von Rhodia*polis*. Euergetismus und soziale Elite in Lykien 40 [Antiquitas], Bonn.

Marek 2006 Marek, C., Die Inschriften von Kaunos, München.

Meier 2019 Meier, L., Kibyra in hellenistischer Zeit, Vienna.

Meritt – West 1934 Meritt, B. D. – West, A. B., The Athenian Assessment of 425 B.C., Ann Arbor.

Mitchell 2005 S. Mitchell, The Treaty between Rome and Lycia of 46 BC (MS 2070), Papyri Graecae Schøyen, Papyrologica Florentina 35 (ed. R. Pintaudi), Firenze, 164-259.

Onur 2016 Onur, F., Parerga to the Stadiasmus Patarensis (16): The Roads, Settlements and Territories, Gephyra 13, 89-118.

Onur – Kılıç-Aslan 2021 Onur, F. – Kılıç-Aslan, S., New Inscriptions from Aloanda in Lycia, Gephyra 21, 1-45.

Onur – Tekoğlu 2020 Onur, F. – Tekoğlu, Ş. R., The Ancient Routes and New Lycian Inscriptions around Fethiye, Gephyra 19, 1-32.

REG Revue des études grecques

Radet 1923	Radet, G., Euménia, , Anatolian Studies Presented to Sir William Mitchell Ramsay, Publications of the University of Manchester 160 (ed. W. H. Buckler – W. M. Calder), London - New York, 315-322.
Ritter 1859	Ritter, C., Die Erdkunde im Verhältniß zur Natur und zur Geschichte des Menschen oder allgemeine, vergleichende Geographie, als sichere Grundlage des Studiums und Unterrichts in physicalischen und historischen Wissenschaften. Theil 19 = Buch 3, West-Asien 19, Berlin.
Robert 1936	Robert, L., Ville cariennes dans les listes des tributs attiques, Revue de philologie 1936, 274-284.
Robert 1982	Robert, L., Documents d'Asie Mineure, BCH 106, 309-378.
Roos 1969	Roos, P., Topographical and Other Notes on South-Eastern Caria, Opuscula Atheniensia 9, 59-93.
Roos 1976	Roos, P., Observations on the internal proportions of the Ionic dentil in the Aegean, Revue Archéologique (Nouvelle Série) 1, 103-112.
Roos 1978	Roos, P., The Rock-tombs of Caria, in: E. Akurgal (Ed.), Tenth International Congress of Classical Archaeology, Ankara, 427-432.
Roos 1985	Roos, P., Survey of Rock-Cut Chamber-Tombs in Caria. Part 1: South-Eastern Caria and the Lyco-Carian Borderline 1, Göteborg.
Roos 2008	Roos, P., A forgotten tomb at Hippokome and its neighbours, Opuscula 1, 137-144.
Ruge 1937	Ruge, W., Oktapolis, in: RE 18, 2393.
SEG	Supplementum Epigraphicum Graecum
Şahin 2014	Şahin, S., Stadiasmus Patarensis. Itinera Romana Provinciae Lyciae. Lykia Eyaleti Roma Yolları, İstanbul.
Takmer 2010	Takmer, B., Stadiasmus Patarensis için Parerga 2: Sidyma I. Yeni Yazıtlarla Birlikte Yerleşim Tarihçesi, Gephyra 7, 95-136.
TAM	Tituli Asiae Minoris
Tietz 2003a	Tietz, W., Der Golf von Fethiye: Politische, ethnische und kulturelle Strukturen einer Grenzregion vom Beginn der nachweisbaren Besiedlung bis in die römische Kaiserzeit, Bonn.
Tietz 2003b	Tietz, W., Lissai und Kaunos - Eine neue Grabinschrift aus dem lykisch-karischen Grenzgebiet, Epigr. Anat. 36, 121-126.
Tietz 2021	Tietz, W., Das westlykische Daidala in der Kaiserzeit: Eine neue Inschrift und historische Überlegungen, Gephyra 21, 159-174.
Tüner 2002	Tüner, N., Lykia'nın Yerleşim Coğrafyasında Yeni Lokalizas¬yonlar, Likya İncelemeleri I (ed. S. Şahin – M. Adak), İstanbul, 63-78.
Van Bremen 2013	Van Bremen, R., From Aphrodisias to Alexandria with Agroitas and Agreophon (via Hippoukome, Kalynda and Kaunos), Personal Names in Ancient Anatolia (ed. R. Parker), Oxford, 145-173.

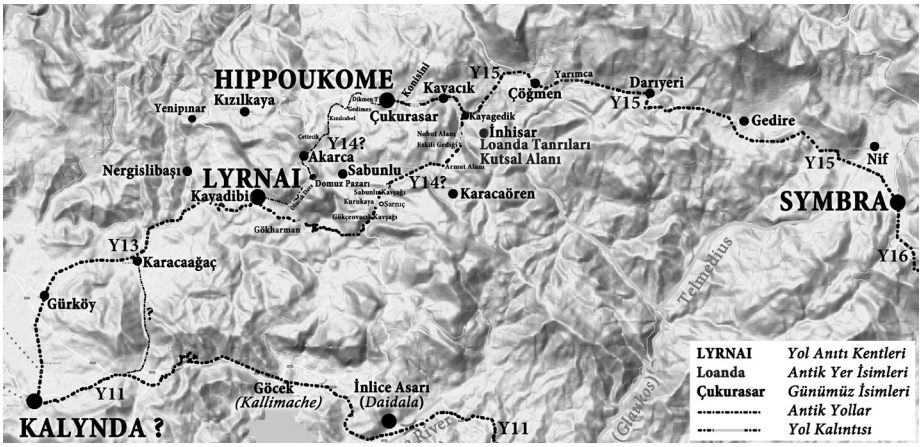

Fig. 1 Patara Yol Anıtı temelinde Oktapolis Bölgesi (Taban Haritası: Google Terrain).

Fig. 2 Nergislibaşı Tepesi. Hatıl delikleri.

Fig. 3 Nergislibaşı Tepesi. Hellenistik duvar.

Fig. 4 Nergislibaşı Tepesi. İşlik.

Fig. 5 Nergislibaşı Tepesi. Su kanalı.

Fig. 6 Olucak Dere Vadisi. Sarnıç?

Fig. 7 Olucak Dere Vadisi. Yol istinat duvarları.

Fig. 8 Olucak Dere Vadisi. Antik Yol.

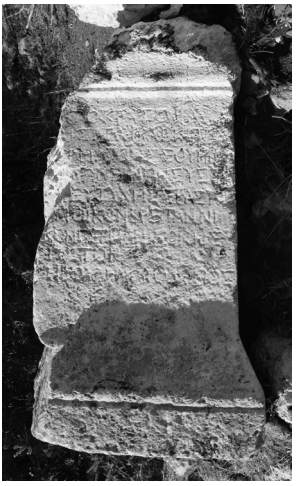

Fig. 9 İnhisar. Yazıt No. 1.

Fig. 10 İnhisar. Yazıt No. 2.